

Wiosna Ludów na ziemiach polskich

Wiosna Ludów na ziemiach polskich

Rewolucja krakowska

Od 1843 roku nastąpiło ożywienie ruchu rewolucyjnego na ziemiach polskich. Jego inicjatorami byli działacze krajowi, a nie emisariusze emigracji. Po 1844 roku ruch ten osłabł w zaborze rosyjskim na skutek załamania się spisku, ale pozostał silny w zaborze pruskim i austriackim. Pod koniec 1845 roku i na początku roku 1846 aresztowano także uczestników spisku w zaborze pruskim.

Spiskowcy nie mieli jednolitego programu w stosunku do chłopów. Odłam lewicowy pragnął powstania ludowego (Kamieński, Dembowski), jednak większość liberalna chciała utrzymania kierownictwa szlachty, z tym jednak, że miano przeprowadzić uwłaszczenie chłopów.

Działacze galicyjscy zdecydowali się wszcząć powstanie i 22 II 1846 r. opanowali Kraków, skąd wycofali się Austriacy. Poza Krakowem powstanie załamało się wobec antyfeudalnej i wroziej powstaniu postawy chłopów (podniecanych przez lokalne władze austriackie). Doszło wtedy do tzw. rabacji galicyjskiej (jednym z przywódców Jakub Szela), kiedy to chłopci mordowali właścicieli ziemskich, oficjalistów dworskich i księży. Powstanie krakowskie upadło po 9 dniach. Wolne Miasto Kraków zostało wcielone do Austrii (złamano postanowienie Kongresu Wiedeńskiego, zgodnie z którym Kraków był Wolnym Miastem pod kontrolą trzech państw zaborczych). Protest złożyły Prusy, (utraciły ważny rynek zbytu) oraz Wielka Brytania i Francja. Powstanie odbiło się szerokim echem w Europie. We Francji organizowano manifestacje i komitety pomocy dla Polski

Próby powstania na ziemiach zaboru pruskiego

Po wydarzeniach berlińskich z marca 1848 roku, ogłoszono amnestię dla więźniów politycznych, w tym dla wielu Polaków aresztowanych w związku z ich działalnością niepodległościową. W dniu 20 III 1848 r. spiskowcy poznańscy powołali Komitet Narodowy, w którym przewagę mieli jednak konserwatyści. Takie komitety tworzyły się także na Pomorzu. Poznański komitet od samego początku tworzył oddziały wojskowe (większość stanowili chłopci) pod dowództwem Ludwika Mierosławskiego. Rząd pruski początkowo godził się na to, sądząc, że oddziały te wkroczą do Królestwa i wywołają w nim powstanie, czym utrudnią Rosji zbrojną agresję w Niemczech. Jednak car Mikołaj I nie rozpoczął akcji zbrojnej przeciw Prusom, a obawa wojny z Rosją upadła. Domagano się w związku z tym zlikwidowania polskiego wojska, na co zgadzała się prawicowa większość Komitetu Narodowego. Nie czekając na rozkazy z Berlina wojska pruskie 29 IV 1848 rozbiły obóz polski pod Książem, 30 IV pod Miłosławem poniosły porażkę. Jednak 2 V znów pokonały Polaków, a 9 V wojska polskie skapitulowały. Był to koniec niepodległościowych walk Polaków na terenie zaboru pruskiego.

Sytuacja w Galicji

Po upadku Rewolucji Krakowskiej, polski ruch niepodległościowy nie był już w Galicji tak silny. Jednak w związku z kryzysem monarchii austriackiej, jaki miał miejsce w 1848 roku we Lwowie i Krakowie powstały Rada Narodowa i Komitet Narodowy. Były to organy przedstawicielskie Polaków. Jednak ich znaczenie zostało ograniczone faktem, że przedstawiciele administracji centralnej uprzedzili Radę Narodową w nadaniu wolności chłopom. W związku z tym organizacja ta nie zyskała poparcia mas ludowych, co skazywało ją na marginalizację. Nienawiść chłopska kierowała się nie przeciw cesarzowi, lecz przeciwko liberałom zarówno reakcyjnym jak i liberalizującym. W kwietniu w Krakowie w wyniku nie wyrażenia zgody na powrót emigrantów, wybuchły zamieszki. Gen. Castiglione zaczął 26 IV bombardować miasto. Komitet Narodowy i stworzona wcześniej polska gwardia narodowa zostały rozwiązane.

Sprawa polska w Galicji była hamowana przez 3 czynniki: obojętność chłopów, obojętność lub niechęć poważnego odłamu bogatej szlachty do rewolucji, oraz konflikt polsko-ukraiński (niechęć Ukraińców do Polaków, co wykorzystywali Austriacy). Gdy pod wpływem III powstania wiedeńskiego (6 X-1 XI) doszło

---

we Lwowie do walk ulicznych, gen. Hammerstein zbombardował miasto. W Galicji zapanował reżim wojskowy, rozwiązano organizacje polityczne, wielu działaczy demokratycznych i liberalnych aresztowano.